

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 17.

V Celovcu 10. septembra 1870.

Leto II.

Rudolf Maister
Vejanov

Zadnji grof Limberski.

(Povest; spisal Andrejčekov Jože.)

(Dalje.)

III.

Nekaj tednov je preteklo od onega večera, ko smo videli krčmarjevo hčer in grajskega oskrbnika pod starim hrastom pri „hudičevem brlogu“. Od istega večera ga ni bilo več blizu, šel je, kakor se je govorilo, v Ljubljano, ker je imel ondi dokaj važnih opravil; ali kdor bi bil njegove namene tako dobro poznal, kot konjar Marko, vedel bi bil, da hinavskega oskrbnika vse kaj družega žene v glavno mesto. — Naročil je pri odhodu zvestemu pomagalcu Marku, naj sporoči Marijanici, da naj ne bo buda, ker ni prišel poslovit se; ker ni utegnil, kajti nenadoma mu je prišlo sporočilo iz mesta, da mora še pred dnem ondi biti. Posebej pa mu je še naročil, naj zapové dekletu molčati o vsem, kar je med njima, ker potem bi bili vsi nameni uničeni.

Marijanica si ni mogla nikakor razložiti, zakaj oskrbnik nič več ne pride blizu, ker jej je vendar tako trdno obljubil ljubezen. Rada bi bila z njim govorila, saj ljubeča srca imajo si vedno toliko povedati, ko pa pride prilika, zastane glas in nihče ne vé, kje bi pričel. — Ko pa jej je v nedeljo zjutraj iz cerkve gredé Marko sporočil oskrbnikovo sporočilo, bila je sicer nekoliko potolažena, ali nekaj jo je vendar vznemirjalo, namreč misel, da jo je morda zapustil, da si bo drugo izbral v mestu, kjer je neki toliko zalih deklet gosposkega stanu. —

Kar so oče Tovornik že dolgo na tihem kovali, spravili so slednjič na dan. Obljubili so tovarniku Čajži svojo hčer za gotovo, in ko je ta videl, da se oče krčmar ne norčujejo, bil je tudi on popolnoma zadovoljen, in rekel je, da bi naj raji, da bi se prej ko mogoče sklenila ta reč.

Kaj je Marijanica trpela pri tej novici, ni moč popisati. „Oh, ko bi bil on tukaj, on bi me morda rešil, ali kako mu sporočiti? — Pa, nak — saj je rekel hlapcu, da moram molčati o tej reči — in to me bo storilo nesrečno za vselej“. Na tihem je jokala noč in dan. Branila se je možitve rekoč, da je še premlada; ali oče, oster mož, pravijo: „Prismoda, osemnajst let stara donda bo premlada za žentev. Kaj meniš, da boš vedno pri nama živela brez skrbi? moraš se privaditi sama gospodiniti, z materjo ne bova vedno živela“. — Vse besede so bile zastonj, oče so djali: „Kar sem rekel, sem rekel, kakor Pilatovž, pa je preč, nobene mi več ne zini“. — Rada bi bila povedala o ljubezni z oskrbnikom, ali vedela je, da bi jej to nič ne pomagalo, marveč še škodovalo; kajti stariši bi jej ne verjeli in mislili bi, da so to le zvijače, da bi se ne bilo treba možiti. Oskrbnik je bil preveč pobožen mož, da bi se

ukvarjal z ljubeznijo, ali kakor so oče večkrat djali: s tako prismodijo. —

V nedeljo pri desetej maši sta že bila na oklicu Marijanica in Čajža, in tretji ponedeljek je bil odločen za svatovščino. Ljudje so djali: „Tovornik je neumen, da dá takó mladega, neskušenega dekleta takovemu dedcu, ki bi bil že lahko njen oče; nikoli se jej ne bo dobro godilo“. Ali Tovornik in Tovornica nista gledala na zalo, mlado obličje, ki bi bilo všeč hčeri, ampak vedela sta, da ima Čajža denar, in to je bil magnet, ki je nase vlekel krčmarjevo pozornost.

V ponedeljek po tretji nedelji je bilo zbranih pred cerkvijo kup svatov starih in mladih. Fantje so imeli zelene šopke za klobuki in vriskali so, da je vse prek letelo. Štirje godci, med njimi naj imenitnejši stari Ogrin, rezali so jo, da je bilo kaj, in mladina je plesala pod lipo pred cerkvijo veselé se srečnega dné, ko vsak brez ozira lahko nekoliko pokremlja s svojo devo ter se zavrti z njo pod lipo. —

Drugače je bilo Marijanici pri srcu. Tiha in vsa objokana je stala kraj svojega prisiljenega ženina pred oltarjem. Bil je za njo ta dan mesto dan veselja, dan žalosti; saj je bila za vselej ločena od onega, kterega je ljubila. — „Bog vé, li kaj vé o njenej današnji svatovščini, ali ne, ali mu je Marko kaj naznanil v mesto, kakor mu je naročila; morda bi jo bil njegov prihod pred nekaj minutami še rešil, ali zdaj je že prepozno“. Take misli so jo morale obhajati, ko je stala pred oltarjem. Tiho, s tresočim glasom je izrekla osodopolni „ja“ ter se za vselej zavezala z onim, kterega ni marala. —

Čajža pa ni bil takovih misli. Nikdar še ni tako moško stopal, ko danes kraj svoje neveste. S polnimi rokami je godcem vsipal petice, da so morali neprehoma piskati. Vsakdo, ki je prišel blizu, moral je piti; sod vina je bilo pripravljenega pri mežnarji nalašč odločenega za vsacega, kterega bi žejalo.

Sred popoldneva je že bilo, ko so se zbrali svatje na domu Tovornikovem ter se posedli za mize. Sedaj se je pričelo še le pravo veselje. Krčmar Tovornik se danes ni bal za vino; pustil je ključ v kleti, da si ga je lahko vsakdo tožil, kolikor se mu ga je poljubilo.

Noč se je približala, in vinski duh je prevzel marsikterega možaka tako, da se je naslonil na mizo in zadremal, mladenič pa, bolj čvrsti, so bili vsi kvišku in vsakdo je gledal nocoj prikupiti se svojej dragi, zatoraj je plesal z njo, dokler nista obadva onemogla.

Hudi ogenj v prsih in vnanji sopar po majhnjej sobi sta prevzela Marijanico take, da je morala ven na prosto hladit se, — ali pa jokati. — Pod staro hruško pod oknom je bila majhna klopica in ondi se je vsedla ter sklenila roki, kot bi hotela moliti. Brisala si je pot s čela in globoki vzdihli so naznanjali, kako jej vdela v prsih.

Sedaj se prikaže črna podoba iz za plotu. Ma-

rijanica preplašena skoči po konci in hoče zbežati v sobo. Ali ko spozná Markota in jej ta pomigne, naj počaka, vsede se sopet na klop.

„Marko! si li opravil, kar sem ti naročila?“ vpraša dekle ali sedaj že žena, s tresočim glasom.

„Sem, sem, ljuba moja. Koj tisti večer sem skrivaj jezdil v Ljubljano in zjutraj sem že sopet doma, da nihče ni nič vedel. — Ti si nesrečna dekle in s teboj vred moj gospod. Obledel je, ko zid, ko sem mu povedal o tvoji možitvi; divjal je po sobi, kot nor in z veliko težavo sem mu izvil orožje iz rok, da se ni končal. Rekel je, da ne pride nič več v ta kraj, da mu ni mogoče; sklenil je pobegniti na Turško in se v drugo vero zapisati, tako ga je prevzela ta novica. Pomisli, moj gospod, tako pobožna duša, zapisal se bo v drugo vero zaradi tebe, tako te je ljubil.“

Marijanica ni nič odgovorila; solzé so se jej curkoma vdrle po licu, slabo jej je jelo prihajati in morala je sopet v sobo.

To lažljivo sporočilo, ktero mu je oskrbnik že pred odhodom tako naročil, izpeljal je prekanjeni hlapec do pičice, in sladko se je smejal v pest, ko je odšla Marijanica, ter djal: „Za to delo mora mi dati oskrbnik, ta neumni babjek, najmanj dva križaka. Ne vém, da so ljudje tako neumni, da denar tako nepotrebno trosijo. Ko bi ga jaz imel, drugače bi ga znal rabiti, kolikrat bi si lahko namočil suho grlo! Pa saj to je prav zame, vsaj kaj zaslužim.“ Tako je Marko govoril zadovoljen sam seboj ter koračil strmo pot proti gradu.

Marijanica ni več ostala med veselimi svatovi ta večer, bilo jej je slabo in morala je v posteljo. Gostje, ki niso nič vedeli o tej reči, sodili so, da se je pre naglo ohladila, ko je šla vroča na mrzlo sapo ven.

IV.

Temna, viharina noč je bila zunaj. Po samotnih ulicah ljubljanskega mesta je koračil velik možak zavit v dolgo mezelanasto suknjo. Veter, ki mu je pihal v obraz in mu zanašal prah v oči, ter debele deževne kaplje, prisilile so ga, da je skril svoj obraz, kolikor mogoče, in le oči so se mu svetile izpod širocega klobuka in rujave suknje, ktero je trdno zavil krog ušes. Urnih korakov je stopal mimo hiš, naravnost proti šenklaški cerkvi; videti je bilo, da se mu mudi.

Ravno tik cerkve pride mu nasproti še druga oseba z dolgim, okovanim drogom v rokah; bil je eden nočnih čuvajev.

„Kdo si, prijatelj božji? kam greš tako urno? hé! ogovori čuvaj mimogredočega, ter poprime čuvarsko palico bolj trdno v roke, kakor bi se hotel pripraviti na sovražni napad.“

Le-uni se ne zmeni za čuvajev krik ter hoče dalje, ali ta mu stopi z namerjeno palico prek ter zarenči nad njim: „Ti pokveka ti, ti nočni potepuh, ali boš dal odgovor možu, ktere ga je postavila sodnija, da čuje mesto in vsacega mimogredočega poprašja, kdo je? Govori! ali pa te še nocoj vtaknem v luknjo in jutri te bom zatožil pri sodniji, kot nočnega postopača, malovrednega človeka, in videl boš, kako jo boš skupil.“

„Če nisi tiho, izderem ti jezik iz gobe, da boš zijal, kot bi te hudir za vratom tiščal“, zagodrnja ponočnjak, in zdajci se zgrabita obadva korenjaka sredi ulice ter pričeneta zanimiv dvoboj. Čuvaj, ki je bil že precej prileten in suh, kot kresilna goba, ležal je nakrat v blatu in trda kolena njegovega nasprotnika so

mu tlačila prsi, da mu je že sape zmanjkovalo. Tujec zgrabi njegovo čuvarsko orožje, vsuje ga parkrat čez pleča, potem pa je zaničljivo se zakrohota stopal še bolj urno dalje ne mené se za svojega sobojnika, ki se je pridušaje valjal po blatu ter iskal čuvarske palice.

Kmalu pride naš velikan do nizke hiše, kjer je v sobi še luč gorela. Trdo potrka na vežne duri, kajti bal se je menda, da ne bi prišlo na čuvajevo vpitje več takovih nočnih čukov skupaj, in bi ga potem morda res prenočili ondi, kamor mu je čuvaj obljubil. — Urno se odpró duri in majhen možiček stopi s svetilnico v rokah na prag ter vpraša tujca, kaj bi rad.

„Ali ni tukaj našega oskrbnika?“ praša zunaj stoječi.

„Ktere ga oskrbnika pa iščete?“ pravi možek, „v mojo krčmo pride več oskrbnikov.“

„I no, našega z Limberka“, odvrne tujec, v katerem koj lahko spoznamo hlapca Markota.

„Jaz ga ne poznam, tukaj ga že ni“, odvrne krčmar kratko, zapiraje duri. —

„Ta krčmar gotovo nima nobene zale hčere, ker ne pozna našega oskrbnika, sicer bi mu bil gotovo znan. Saj ga še v kloštru poznajo, kot pobožnega moža, zato, ker jim dá vsako leto lepo število denarja za lepšanje njihove cerkve. S tem menda misli popraviti pred Bogom, kar greši s hinavskim, razuzdanim življenjem. Prekanjen je, prekanjen, nemerkaj, ves svet vodi za nos. — Sedaj pa hudiman, kje ga bom neki stelnil? Rekel mi je priti na stari trg, ondi, kjer visi svetilnica, zunaj; pa ravno nocoj ni nikjer nobene svetilnice, kot nalašč; vse je temno.“ Tako je govoril Marko sam seboj in stopal dalje po mestu iskaje gospoda.

Slednjič zagleda ravno na ovinku ulice veliko hišo in nad vrati svetilnico, ki pa je še komaj brlela. „Ahá, tu-le ga zlomek drži, sedaj pa že vem“, pravi Marko vesel in pospeši korake. — Ravno je nekoliko postal pred vežnimi durmi premišljeva, ali bi koj stopil noter, ali bi počakal, da bi prišel kak človek, ki bi mu morda vedel povedati, če stanuje tu gospod oskrbnik, ko pride po dvorišči simo mož v dolgo suknjo zavit. Bil je oskrbnik.

„Ali si jo slednjič prikretel?“ djal je oskrbnik nekako nevoljno zapazivši hlapca pred vrati. „Tebe bi bilo dobro poslati po smrt, gotovo bi jo moral dolgo pričakovati. Celo popoldne te že čakam, sedaj bi bila že lahko na pol pota.“

„Nič se ne hudajte gospod nič, dovolj časa je še; predno bo dan, bova že v Svibnem. Nisem vedel, da se tako mudi, ker ste naročili, da le do noči pridem“, jel se je izgovarjati hlapec otresovaje moker plašč.

„Kdaj je odšel grof od doma?“ praša oskrbnik kratko.

„Čakajte no, tako-le je moralo biti blizu devetih. Konja sem jim osedlal, potem so pa rekli: „Marko, popoldne pojdeš v Ljubljano, ponesiš to-le pismo gospodu oskrbniku, potem pa počakaš ondi, da se skupaj vrne domú.“ — „Je že dobro“, djal sem, in grof so zdirljali po dvorišču, jaz sem se pa tudi počasi pripravil na pot.“ Zdaj je izvlekel iz mavhe pri raztrganej suknji, ktero je nosil nekdaš oskrbnik, potem pa jo dal vbo-gajme Marku, — pomečkano pismo z velikim pečatom ter ga izročil gospodu.

Ta stopi bliže svetilnice, odpečati in bere. Videti je bilo, da mu pismo ni bilo nič kaj všeč, kajti večkrat je zaškripal z zobmi, potem pa se zopet zaničljivo nasmeljal. Marko je stal kraj njega ter zrl tudi z odprtimi

usti v pisanje, čeravno ni poznal družega, nego črne proge. — „Kaj dobrega pišejo gospod grof?“ praša Marko, ko oskrbnik zopet pismo zgane.

„Nič, da bom moral domu iz Ljubljane, kjer sem ravno pričel najprijetnejše ure uživati. Sam hudič mu je povedal, da postopam v Ljubljani brez dela.“

„No, no, le potolažite se, bo že kakó. Gospod grof dobé kmalu lepo gospó v grad, morda bo potem kraji čas domá.“

„Čas je“, pravi oskrbnik po kratkem molčanju ter vtakne pismo v žep, „konja bosta že pripravljena“. Šla sta na dvorišče, kjer je držal krevljast hlapec dva osedlana konja.

Nekaj minut pozneje so konjska kopita peketala po ljubljanskem mestu; oskrbnik in Marko sta urno jezdila proti severni strani, kjer drži cesta proti Štajerskemu.

„Marko, kako si opravil pri krčmarjevi hčeri, kar sem ti naročil? Kaj je rekla na to?“ popraša oskrbnik hlapca med potoma.

„O gospod, prav dobro, vse je šlo po redu“, pripoveda ta hlastno, „tako jo je prevzelo, ko sem jej povedal, da pojdete na Turško ter se ondi v drugo, turško vero zapisali, da je skorej omedlela. Sedaj si vas že misli Bog vedi kje med Pesjani in Turki.“

„Ali kaj bo, ko izve, da sem sopet v gradu?“

„I kaj? nič. Sedaj je že v družih rokah. Samo če se boste hoteli še kaj poljubčkati z njo, saj bo rada videla, ker je vsa mrtva na vas. Saj žene se še veliko raje pomenijo kaj z moškimi, nego dekleta; to je že stara reč.“

„Kaj mi je sedaj vse mar za to, odkar sem videl lepo devico Svibniško, mlado Ljudomilo. To je cvetlica, kakoršnih gotovo nimajo Turki med huriskami v sedmih nebesih. Kako zavidam našega grofa, da je ravno to izbral za svojo suprugo! Zakaj je ni meni pripustila osoda? zakaj sem samo ubogi oskrbnik in ne grof?“ Lice se mu je stemnilo pri teh besedah in trdo je zaškripal z zobmi.

„Nak! tudi to, hočem dobiti v svojo oblast, če z lepo ne pa z grdo“, prične po kratkem molčanju bolj sam zase, nego k svojemu tovarišu. „Ti ne veš Marko, kako je zala!“ obrne se sopet k hlapcu. „Oči, kot dve zvezdici, obraz snegobel in lahna rudečica se razliva po njem, kot po sočni breskvi, in udi, ti so tako nežni in razmerni, da ne bi nobeden slikar mogel ustvariti enacih svojim podobam. Cel teden sem lazil za njo po vseh potih, ali stari je bil vedno pri njej, kot Cerber, le besedice nisem z njo spregovoril. Danes je zapustil mesto in vrnil se zopet domu s hčerjo. Nocoj bodo imeli ondi gostijo, naš grof bo prišel snubit in morda jo zalezem kje po noči, ali vsaj staknem kako priložnost govoriti z njo. Ali gledati morava, da naju nihče ne zapazi, sicer bi nama slaba pela; pognali bi oba iz grada, kot primoruba.“

Marko, kterege je malo zanimala oskrbnikova sanjarija, prikimoval je le besedam, ktere mu je govoril.

Bilo je že davno po polnoči, ko sta prebredla Savo, in dospevši precej visok hrib, zagledala sta v nočni tmni zidovje Svibenskega grada.

Njuna pot je bila končana in zviti oskrbnik je koval naklepe, kako bi dobil zalo hčer Svibniško v svoje jastrebove kremplje.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

(Poljski s pisal Józef Korzeniowski, poslovenil L. G. Podgoričan.)

(Dalje.)

„1820. leta“, — začne g. M., „skončal sem svoje učenje. To je bil moje mladosti poetičen čas i tega ustava, kega sem žalosten zapustil. Vrnol sem se domú. Od kraja me je zanimala svoboda i popotna neskrbnost. Imel sem svoja konja, strežnika, pokornega mojim ukazom, vrhi tega sem imel jahača, puško, dobrega psa, i zdélo se mi je, da mi ničesar ne manjka več. Moj oča, da-si ni bil učen, vendar-le je rad bral, latinščino je znal bolje nego sem jaz znal jo, domače slovstvo je tudi poznal bolje, nego je morda meni zdaj znano. Pustil me je pohajati brezi kakove opreze, napósled pa me začel izpraševati različnosti — zgodovinske, zemljepisne itd., delal se je tako, kakor bi bil uže pozabil vse, kar je spisal ta ali ta pisatelj; časi je hotel, da bi mu bil razjasnol kak stavek ali odlomek v Liviji ali Horaciji, s kratka, sramotil me je, razkrival mojo nevednost s tako dobrodušnostjo i strpnostjo, da sem napósled préd-enj stopil z gorečo prošnjo, da bi me poslal kam na vseučilišče. Tega pa je nalašč čakal oča. V nekoliko dneh je bilo vse pripravljeno za pot; poslovil sem se od svojih roditeljev i v kratkem sem bil v Vilni.

Prišel sem le-sem s posebno odločnostjo, i gotovo nejsem imel nobenega tovariša, da je bolj, nego sem jaz ta čas koprnel po napredovanji v vednostih; grmadil sem zaklad na zaklad tistih vednostij, katerih pomanjkljivost sem v sebi čutil tem bolj, čem bolj sem jih spoznaval, čem bolj sem napredoval v njih. Ne moja spretnost, temuč moja pridnost, vednost je vseh učiteljev pozor obrnola ná-me. Zvlasti me je ljubil profesor Grodek, ki je uže popreje poznal mojega očeta; večkrat me je poklical k sebi, dajal mi je knjige, razjasnjeval vse težkosti, smém reči, da me je bil vesel tako, kakor jezikoslovstvu kakega bodočega stebra. Spominjam se te okolnosti, kajti znamenit upljiv je kasneje imela ná-me.

Leto je minilo, napoknile so počitnice; oča mi je dovolil, da smém ostati v Vilni, jaz pa nejsem nehal čitati, pisati, predstavljati i obiskovati učitelja Grodka i knjižnice. Nikoli nejsem bil še tako vesel, miran tako, kakor sem bil to leto; delo le je čisto zračje, v katerem človek svobodno i zdrav more živeti. Po vseči je vonjavost, ki časi prijetno draži čutnice, ali če je prebuda, če jo prepogosto uživamo, omami tudi dušo.“

Zdaj g. M. uro vzame iz žepa i préd-se položi na mizo; ali gospodar jo — meni nič, tebi nič — potegne k sebi, vtakne v svoj žep i oméni: „Nazaj jo dobodeš, kader skončaš.“

G. M. se nasméhne i dalje govori tako-le: „Litvinje sploh nejmajo radi nas. Meju mojimi tovariši je bil nekov mlad človek, zvlasti dobroglav, nanj so vezale posebne vezi krepke zaupnosti i prijázni. Sedevala sva skup zmerom v poslušalnici, skup sva delala skrivoma, najčése pa sva razvozljavala zapletene Sofokljeve i Tacitove stavke. Ob začetku najinih počitnic je moj prijatelj odšel v svoj rojstni kraj, ne posebno daleč od Vilne; njegovo nenavzočnost sem hudo čutil; ali nejsti bili minoli dve nedelji, prenagil me je, pred menoj zaprl Ksenofonta, slovar treščil na stran, potlej me je srčno objel i podal mi list, ki ga je bil prinesel s seboj.

Mojega prijatelja vas nej bila daleč od Vilne; nej-

sem dal prositi se dolgo časa, tretji dan ob štirih zjutraj sem uže stal v smrečji, oči sem imel izbuljeno vprte v pot, ki je držala mimo mene, puško sem namerjeno držal v rokah i poslušal sem se silnejšim i silnejšim telkotom v srci lovskih psov lajanije, ki je zmérno, soglasno rastlo.

Gospoda maršalka V., mojemu prijatelju očeta dom so pogosto obiskovali omikani bližnji sosedije, — dom, v kem so me sprejeli s tisto odkritosrečno i dobrodejno gostoljubostjo, ki je domá le po naših krajih. Marsikoga sem tam izpoznal, a vse to znanstvo nej nikakoršnega spominka na daljše čase pustilo v meni. Ali pri svojem tovariši sem učinol nekaj, kar je zaskalo ravno prve važne ure v mojem življenji. To je bilo 12. dan junija meseca.

„Blagoslovljen ta dan, tista ura“, — omeni gospodar i nasmeja se.

„Dobro pomnim ta dan, še pomnim tisto uro“, — dalje govori g. M., malo mu je bilo zarudelo lice, „kajti naše skrbi vsa trenotija i naša trpenija tiste mrznje i neminole ure čakanija, kader minó, zgínó tako, da jih nej več ni duha ne sluha, na človeškega života nit pa so nabrani le leskeči očenaški bridkih trenotij, vzvišene ali pa ginljive navdušenosti, trenotkov — veselih i srečnih. Iz takega molka je vsa naša minolost.

Dvanajsti dan tedaj — junija meseca sem bil vès dopoludan v lesu; hodil sem sam po najskritejših stezicah; legel sem i premišljeval pod visokim i hladnim obokom velikega vejevja, ki se mi je nad glavo razpenjalo; ogledoval sem različne rastline, poslušal sem svobodne poječe bivalce tega meni najrazkošnejšega vrta. Ko je bilo nehalo pripekati, vrnoł sem se domú, a prišedši na peščno cesto, zapazim, da se mi bliža lepa kočija. Konja sta bežala po bliskovo hitro, v odkritej kočiji pa je malomarno sedela neka z daleč skoro vabliva dama, da-si ne prve mladosti.

Jamem počasnejše iti, samo zato, da bi jo delj časa mogel gledati; zapazil sem, da tudi ona mene ne izpusti iz svojih očí. Krasno je imela obličje, njé obleka je bila polna poletne vablivosti, vèla se je sicer malomarno ali vendar nekako dopadljivo. Ta snitek mi je obtičal v glavi. Ko sem bil deset korakov od njene kočije, obrnoł sem se naglo: zapazil sem, da se s komolcem naslanja kočiji na leseni rob, i položivši na dlan svojo krasno glavo, da nepremakljivo gleda za menoj. Obrnem se zopet naprej to trenotije, a ko drugič kradoma ozrem nazaj, videl sem, da se nej do céla nič še premaknola.

„Zdaj“, — dejal je g. M. čez malo časa, „zdaj bi morda to imenoval vetroplaštvo, nesramnost ali kako drugače; takrat pa sem bil 21 lét star, veroval sem v simpatije, v vsakoršno duševno moč, i v tej veri se je začela vrsta mislij, nad, zahtev, dogodkov — čisto novih z mojo dušo, znam: nobeden vas se ne bode čudil, ker razodevľjem, da vabilnih i milih dogodkov.

Domú vrnivši se sem svojega tovariša našel na dvoru; oponašal mi je, kako sem mogel pol dné samotno bloditi okrog, se smehom pa je pristavil, da imam veliko zgubo. Povprašal me je, ali nejsem koga srečal? Ne znam, zakaj sem se zlegal, rekel sem, da nejsem. Desetkrat i še večkrat potlej sem na jezici imel vprašanije, kdo je tista neznanka? ali vselej me je precej zadržal tisti grešni ne, ki mi je po prijateljevem vprašaniji bil všel z jezika, — tisti ne, kega me je bilo sram i katerega bi bili vedigabog kako tolmačili. Žalostno mi je minol večer i slabo sem spal.

Drugi dan, malo ur po obedu so strežniki pripravili vozove; izvédel sem, da se popeljemo na poseko na malo južino. Da-si sem videl, vsa družina — da je bila oblečena skrbnejše, nego to zahteva take vrste izlet, vendar nejsem mogel izumiti, kam se popeljemo.

Majhno miljo daleč smo iméli za seboj neko sosednjo vasico i v kratkem smo bili pred krasnim gajem, okrog kega so bili prikopi. — Na desnej strani se je razprostiralo polje se žitom, na levo pa je bila pristava, ki je sezala prav do gaja. Na sredi so bila vkusno narejena vrata, skozi katera se je videla ne posebno široka, a čista cesta, ki je držala mimo tega dosti velikega gaja. Ko povprašam, kako se pravi temu mestu, izvédel sem, da je poseka to.

Šli smo i prišli na sredo tega gaja, ki je bil brezov; tam pa tam je rastla družčina samega javorja, ali lip, ali pa mladega hrastja. Trava je bila uže pokošena enkrat, a vendar je zopet bohotno zelenela; cvetija je bilo malo tú, a zrak je bil vonjav, hlad prijeten, tihota je bila sveta. Vozovi vberó pot na levo stran, na široko, s peskom posuto cesto; kako sem se čudil, ko sem pred seboj videl najkrasnejšega travnika ravno razsežje, sredi njega grmovje i cvetije, zadaj pa ne velik dom s petimi steklenimi duri, — dom prilično postavljen! Nikakovega gospodarskega poslopja nej bilo videti na tem mestu, samo les je šumel okrog tega osamelega bivališča, le rastlinam i cvetiju vonjava je dila okrog njega.

Moj prijatelj se je smijal, ko je bil zapazil moje zavzetije. „Ali vidiš“ — dejal je, „kako smo te splačali za včerajšnje pohajkovanije? Denes bi uže lahko znan bil tu, zarad svoje malomarnosti pa se bodeš potil i vklanjal, predno izvedeš svoje ime. Da nejsi znal, kam se peljemo, za to se moraš zahvaliti mojej svojevolnej sestri, ki je nas vse preprosila, da nejsmo razodeli se ti. Vendar pa te nejsmo kosmato prevarili: ta kraj se res imenuje „Poseka“ — i vlast je gospé, Hironimove, — gospé, ki je včera bil pri nas.“ Tega domu notranjest je bila podobna vnenjesti, povsodi je bilo vse snažno, vse vgodno: mehki blazinjeki so stali ob straneh, mehke šarenice so bile razgrnjene po tleh, zelene zaveses so visele ob okneh, zato da so senčile i hladile. Sprejetije, to je bilo prijazno, neprisiljeno, razgovor je bil prirojen i navaden, južina je bila enolična, deželjska, s kratka, kar sem ta dan videl, vse je bilo takisto, kar je kazalo rednost i znanstvo se svetom.

(Dalje prihodnjič.)

Pesnikova molitev.

Ti Gospod, ki veš neznano, Ti me vodi!
Ko zbudim se vselej rano, Ti me vodi!
Do večera, ko počivat grem utrujen,
Kjer mi mesto je postlano, Ti me vodi!
Da ne padem v temno brezno kje globoko,
Ki na skritem je skopano, Ti me vodi!
Da ne vgrabi trop sovražnikov me ljutih,
Ki preží povsod za mano, Ti me vodi!
Srce moje naj za vselej bo svetišče
Čisto Tebi darevano, Ti me vodi!

Nikdar naj ne bo napuhu, srdu, lazi,
Ono v bivališče dano, Ti me vodi!
Vsako moje opravilo s Tabo bode
Naj začeto in končano, Ti me vodi!
V prahu pesem moja glasno naj prepeva
Dolžno sveto Ti hosano, Ti me vodi!
Da bom hodil pot, ki pelje me do Tebe
V vsem življenji ne prestando, Time vodi!

Fr. Cimperman.

„Slavija,“*)

vzajemno zavarovalno društvo, ustanovljeno za vse
slavjanske narode.

(Spisal Janez Prékopski.)

„Nesreča ni nikoli ugnana,“ trdi star pregovor. Kako resnične so njegove besede! Dasi-ravno je človek krona stvarjenja in gospodar nad vso zemljo, vendar so nekatere stvari, nad katerimi mu ni dano gospodovati. Ravno stvari, ktere so mu neobhodno potrebne, brez kterih bi še živeti ne mogel, so tudi njegovi največi sovražniki. Poglejmo le samo ogenj! Kakošna sirota bi bil človek brez njega! Moral bi, kakor druge živali, uživati sirovo hrano, kakor jo rodi zemlja. Znano je pa, da je mnogo reči, ktere so še le potem okusne, ko so kuhane ali pečene, toraj bi jih brez ognja še uživati ne mogli. Brez ognja bi ljudje v krajih, kjer je dolga in huda zima, še živeti ne mogli. Koliko krajin bi bilo pustih in praznih! Tam, kjer vidiš sedaj mesta in vasi, bi prebivala k večemu zverad z gostim in gorkim kožuhom. — Ogenj deli človeku brez števila dobrot, in ravno ta ogenj mu nakopava grozno škodo in zgubo. Um in pamet sta učila že naše očake, da so si napravili šotore, v kterih so spavali, v kterih so se zbirali in v ktere so zahajali, da jih niso nadlegovale zverine in druge uime. Človeški um se je vedno bolj bistril ter razvijal. Ljudje so si sezidali stalne in trdne hiše, kakoršne imamo še dan današnji. — Vidimo hiše, ktere je stavilo sto in sto žuljavih rok; človek bi mislil, da bodo večno stale. Poglej! Nesreča ni nikoli ugnana. Trebalo je le malo malo časa in — ni jih več. Kam so prišle? Zatosil se je ogenj in je končal v malo trenotkih, kar je stavilo dolgo časa mnogo pridnih rok. Dragi bralci! Koga izmed Vas še ni prestrašil in osupnil klic: „Ogenj! ogenj! gori! gori!“ Ta klic je še strasnejši, ako se vzdigne in razlega po noči. Bogatin, ki je gleštal včera še tisuče in tisuče, stoji danes morebiti pred Vašimi durmi in Vas prosi milodara, ker mu je ogenj vse premoženje pobral, kar ga je varoval v zgorelem poslopji, ter mu podal beraško palico. In če se godi bogatinu tako, kaj bi rekel potem o revnem kmetiču ali kajžarji,

*) Vemo, da število „Besednikovih“ čitateljev ni v nikakoršni primeri z udi družbe Mohorske, kterih je mnogo tisoč. Vendar se nam vredno zdi, da ponatisnemo ta sestavek iz „Koledarčka“, ker morebiti le pride po tej poti komu prvič v roke. Prva in najvažnejša lastnost zavarovalnicam ima biti vestnost in gotovost, t. j. da zavarovanec, ako se mu škoda zgodi, res dobi, za kolikor se je zavaroval. Pred nekaj časom smo bili od sl. „Slavije“ dobili spis pod naslovom „poslano“, kjer je povedano, kako nektera taka društva goljufajo. Drugi listi so prinesli oni dopis, nam se je zdelo, da bi bilo primerniše, zastran tega imeti obširen in splošen sestavek. V ta namen naj je zgornji razglašen.

ki nima drugega, nego leseno, s slamo pokrito koč, kamor zahaja?

Druga zelo koristna in neobhodno potrebna stvar nam je voda. Kako bi pač mogli brez vode živeti? Jaz mislim, da nikakor ne. In ko bi mogli tudi živeti, bili bi umazani, da se ne bi poznalo, ali smo iz mesa ali iz česa drugega.

Brez vode tudi zemlja ne bi mogla roditi. Tekoj nastane suša, naj le nekaj časa ne dežuje. Komu ni znano, kolikokrat smo se zbirali ob času suše in hodili Boga prosit, da bi nam dal potrebnega dežja.

Kakor nam je pa voda koristna in potrebna, ravno tako nam je tudi nevarna in škodljiva. Oblaki se zberó, dež se vlije in ne neha, dokler se ne odpró viri in ne nastane povodenj, ki posuje senožeti, trga polje, razdira mostove in odnaša hiše, da še prebivalce prehití, ter v prezgodnji grob pogrezne.

Hajdmo na polje! Žito je ravno dozorelo in čaka, da pridejo pridne ženjice, ter ga požanjejo. Marsikteri od Vas je morebiti dopoldne že koso klepal in srpe brusil, da pojde popoldne nad zrelo žito, — pa je bilo že prepozno. Prikazal se je na nebu črn oblak, iz njega je zagrmelo in v malo trenotkih se je vsula toča, zmraznjena voda, ki je pokončala vse žito, ki ga je „bogi kmetič“ že tako željno pričakoval in kterega se je njegova, morebiti zelo stradajoča družina že srčno veselila. Koliko je tacihi, ki so si izposodili že denarja na zrelo žito in obilo grozdje in zdaj — je vse pokončano. Polje je stalo še pred eno uro v najlepšem krasu, a sedaj je vničeno in prazno, kakor spomladi, kadar sneg kopni. Drevje z obilnim sadjem obloženo, je v malih trenutkih otreseno — da večkrat toča še perje zbije. Kamor se človek obrne, vse mu priča, da je zadel polje in vrte, ngrade in senožeti, družine in soseske strašna nesreča. —

Kdor nam vzame naše premoženje, vendar še ni naš najhujši sovražnik, kajti zgubljeno premoženje se z marljivo delavnostjo in trdno voljo lahko še pridobi. Imamo še veliko veliko družih sovražnikov, kteri segajo po našem najdražem zakladu. Kaj pa je naš najdraži zaklad? Naše življenje. Razun ognja in vode so še razne bolezni in toliko nevarnosti, da jih ne bi bilo mogoče naštetí: vsi ti sovražniki našega življenja služijo gospej, ki se ne dá ne preprostiti, ne podkupiti, ne goljufati. In kdo je ta neizprosljiva gospa! Smrt! Koliko družin stori smrt nesrečnih! Smrt pride, vzame gospodarja in potem gre vse v nič. Delavec, morebiti oče več otrok, dela pridno ter svojo družino pošteno živi. Smrt pride, vzame z očetom tudi zaslužek in uboga družina ostane brez vse pomoči.

Da bi se pa vsemu temu v okom prišlo, in pri omenjenih nesrečah nesrečnikom saj nekaj pomagalo, zbirali so se po več krajih premožni gospodje v družbo. Ti možje so se podvživali pomagati vsacemu, kteremu bi se prigodila kaka gori omenjenih nesreč, proti temu, da plačuje vsako leto njemu odločeni znesek v njihovo blagajnico ali kaso. Take družbe imenujemo zavarovalnice. Najstajrejše zavarovalne družbe imajo Angleži; drugod so jih vpeljali pozneje. Vendar te družbe niso delale in ne delajo še dandanes za blagor nesrečnikov, kar je njihov namen, one delajo marveč za svoj dobiček. Veliko obljubijo, pa le malo dajo. Večkrat se nahajajo zraven še druge goljufije. Vsi narodi našega cesarstva, razun nas Slavjanov, imajo že dalj časa svoje zavarovalne družbe, ktere so zasejali tudi po naših krajinah in tako denar iz naših dežel vlekli. Romal je naš trdo

prisluženi denar v druge krajine, da še v ptuje dežele. Da bi se v tej zadevi pa tudi nam pomagalo in da bi naš denar v naših krajih ostal, združili so se lansko leto veljavni in pošteni rodoljubi na Českem in so ustanovili zavarovalno družbo za vse Slavjane. Imenuje se „Slavija“. Ti možje niso taki, kakor ustanovniki drugih družeb, da bi le po svojem dobičku hrepneli; oni hočejo marveč tlačenemu in do sedaj mnogokrat goljufanemu slavjanskemu ljudstvu pomagati. Oni hočejo, da se tuje družbe iz naših krajev umaknejo domačim in da naš denar demá ostane. Ni li to blag namen? Se li ne kaže tu gorka ljubezen do naroda in domačinov? Gotovo!

Da bi se pa ljudstvu lože pomagalo, sklenili so ustanovniki „Slavije“, da se podajajo zavarovanim taki dobički, katerih ne daje nobena druga družba.

Najvažnejši pripomoček, katerega daje „Slavija“, so gasilne priprave to je: mački, vederca, gasilnice itd. Gasilne priprave dobi vsak kraj, kjer je najmanj 10 posestnikov za 5000 goldinarjev zavarovanih. Koliko krajev je, v katerih so njihovi posestniki še za več zavarovani, a ne dobé nikakoršnih gasilnih priprav, zato ker so zavarovani pri družih tujih družbah. Koliko manj nesreč bi se zgodilo, ko bi imeli več gasilnih priprav. Koliko poslopij bi stalo še dandanes v svojej krasoti, ko bi bili imeli njihovi prebivalci ob času ognja gasilne priprave! Gasilne priprave so pa zelo drage, torej si jih ne more omisliti vsaka vas. „Slavija“ jih daje pa zastonj, samo da se spravijo srenje pod njene peruti. Se vé da jih ne bode dobil prvo leto vsak kraj, kateri je zavarovan za gori omenjeni znesek, kajti gasilne priprave se kupujejo le za dobiček, ki se je napravil v enem letu. Konec leta se nakupijo gasilne priprave in potem se srečka (loza). Naredi se to tako-le: Vsi kraji, kateri imajo pravico do gasilnih priprav, se zapišejo na listke. Ti listki se denejo v za to pripravljeno posodo in se jih potegne toliko ven, kolikor je delov gasilnih priprav. Kteri kraji ne dobé nič prvo leto, dobé drugo, tretje itd. Vsak pride enkrat gotovo na vrsto.

Drugo dobro pri „Slaviji“ obstoji v tem, da popravlja ona tudi že ostarela poslopja, če se njihovi lastniki zavežejo, da bodo ostali pri njej najmanj 10 let zavarovani.

Tretji dobiček pri „Slaviji“ je, da se vsaka reč pred zavarovanjem preceni. Zato si izvoli „Slavija“ v vsakem okraji povernega stavitelja (zidarskega ali tesarskega mojstra), kateri mora vestno povedati ceno poslopja, ki ga misli posestnik zavarovati. Ko bi zavarovane pogorel, izplača se mu polni zavarovani znesek, in se nič več ne ceni. Po ognji bi se le takrat še enkrat cenilo, ko bi zgoreli posamezni deli, ki so bili zavarovani pod celoto. — Druge družbe tega nimajo, kajti pri njih se more zavarovati, za kolikor se kdo hoče. Lastniki zavarujejo poslopja pogosto za več, ko so vredna, misleči, da se jim bode izplačalo ravno toliko, za kolikor so ga bili zavarovali. Kedar pa pogorijo, pride cenilna komisija, ki je sestavljena iz uradnikov družbe in jim dá, kolikor jej je drago. Ubogi zavarovanci še toliko ne dobé, kolikor je bilo poslopje vredno, akoravno so bili nad ceno zavarovani. Vsega tega pri „Slaviji“ ni. Ona terja pošteno plačilo, zato pa tudi pošteno izplača.

Kar se tiče toče, omenim le to, da „Slavija“ tudi tukaj ne išče dobička, ampak si bo prizadevala kolikor jej bode mogoče, da se pomaga ljudstvu, kateremu je vzela toča ves up.

Kakor zavarovanje proti škodi ognja ali toče, ravno tako važno ali še važnejše je zavarovanje za življenje ali za smrt. Človeškemu življenju protijo tolike nevarnosti, da ne moremo nikdar reči, da bomo živeli vsaj še eno minuto. Kolika nesreča za družino, ako jej umrje gospodar! Bogatin to nesrečo živo čuti, a koliko bolj sega to v srce revežem. (Konec prihodnjič.)

Razne drobtine.

Rus svojo domovino imenuje sveto; Francoz svojo lepo; Anglež svojo staro; Nемец svojo dobro; Čeh svojo milo. Kako pa Slovenec svojo v sedanjem času imenuje? —

Malo in veliko. Lepa prilika, katero je slavní Klement Brentano povedal, in ktera še med nami ni veliko znana, bo gotovo vsacemu dopadla, kateri jo bo zvesto prebral. Glasi se takole:

Sin jemlje slovo od svojih starišev, in prosi očeta, da bi mu dali za potovanje veliko; mačoha pa, ki je bila skopa baba, reče svojemu možu, da naj da sinu malo. —

Oče je ljubil svojega sina, pa je ljubil tudi svojo ženo in on je hotel tedaj želje obeh izpolniti. On reče tedaj sinu: „Ljubi moj sin, ker se hočeš na ptuje podati, in ker ne vem, ali te bom še kdaj videl ali ne, ti hočem malo in veliko na pot podati: Veruj ljudem malo - poslušaj veliko; govori malo - gledaj veliko; uči malo - uči se veliko; piši malo - beri veliko; zanašaj se na malo - poskušaj veliko; prepiraj se malo - potrpi veliko; boj se malega - ogibaj se velikega; upaj malo; dovrši veliko - sovraži malo; ljubi veliko; imenuj se malo - stori veliko; zasmehuj malo - zamolči veliko; bodi žalosten malo - tolaži veliko; zapoveduj malo - ubogaj veliko; greši malo - narboljše nič; preišljavaj veliko; in povzdigavaj svojega duha k Bogu“. Mladeneč je te nauke zvesto izpolnil, in ako ravno je na ptujem malo dobrih dni imel, je prišel vendar z velikim pridom dom; da so njegovi stariši malo žalosti, pa veliko veselja nad njim imeli.

Teža zraka, ki našo zemljo krog in krog obdaja, se rajta in se zamore zelo na tenko prerajtati na 1.125.000 biljonov centov. Le malo preudarimo, kaka teža da to biti mora, in premislimo, da, ako bi človek noč in dan neprenehoma štel in bi vsako uro 18.000 naštel, bi v 700 milijonih letih še le zgoraj imenovano število doštel.

Zastavice.

52. Luknjica pri luknjici, pa vodo drži. Kaj je to?
 53. Micinici drobincici veliko klado prevrne?
 54. Zakaj teče zajec čez pot?
 55. Kje smo, kedar nismo notri ne zunaj?
 56. Na kateri strani ima vol največ dlake?
- Vganjka zastavic v 15. listu: 47. sneg; — 48. skleda; — 49. zvon; — 50. mlinski kamen; — 51. ogenj.

Ogled po svetu.

Avstrijsko - ogerska država. Državni zbor je preložen in se zbere še le 15. dan t. m. Ker se je češki zbor pozneje sešel, ker je bil tudi dalmatinski preložen, in je tržaški še le tega meseca jel zborovati, zato je bila vlada skorej primorana to storiti, in je morda nekterim vstregla s tem. Največa pozornost zadeva zdaj češki deželni zbor v Pragi. Kakor se je vedelo že naprej, Čehi se tudi takrat sijajno zmagali pri volitvah, da, zmagali so še sijajniše, ko kedaj popred, ker je tudi veliko posestvo volilo drugač, imajo zdaj narodnjaki večino v zboru. Zbog tega so Čehi brž po volitvah stopili v nemško kazino ter Nemcem ponudili mir in spravo. Nemci so sprejeli to ponudbo in v prvem trenutku je posijalo veselo upanje, da se reč izide boljše, ko se bo morda v resnici. Gotovo je, da Čehi ne odstopijo od pravičnega zahtevanja, znana deklaracija je podloga, na katero so opirajo bojevaje se za državopravne in narodne pravice. Nemci pa, kakor se je spet pokazalo v zborovanji, nočejo priznavati českih pravic, in piše se, da zbor v Pragi bo na znano cesarsko pismo osnoval dva odgovora, enega česka večina, enega pa Nemci, ki so v manjšem številu. Drugi celó naznanjajo, da so v osnovi trije, ker hočejo fevdalci svojo adreso nekako po svoje zasukniti. Ni še gotovo, kako boje ravnali zastran volitve v državni zbor. Med Čehi so sicer glasovi za to, vsaj s pogoji in posebno gledé sedanjih političnih razmér. Drugi pa se vé da so zoper to. Ako ne boje volili, vlada neki žuga z neposrednimi volitvami. To se sicer tudi preklicuje, a vendar še ni znano, kaj pride. Čehi pa si boje dosledni ostali in boja ne bo konec, dokler se jim ne spolni, kar po pravici zahtevajo. — Poslovanje v družih deželskih zborih je simtertje že sklenjeno, le na Tirolskem se je nekaj prispetilo, kar je dozdaj vzrokovalo, da zbor prav za prav še ni pričel svoje delalnosti. 29 poslancev je deželnemu poglavarju napovedalo, da kot poslanci prisežejo le pogojno, kakor jim pripušča vera in vest; ker poglavar tega ni hotel, torej so izstopili, in tako je vsa reč še dan danes v negotovosti*). Tudi v avstrijskem zboru je enaka stranka popustila zbor, vendar tú nima večine, na Tirolskem pa jo ima. — Na cesarsko pismo niso odgovorili vsi zbori, n. pr. graški in avstrijski ne, češ, da odgovor je to, da volijo državni zbor. In s tem je odgovorila večina deželskih zborov, daravno so večidel tudi adrese osnovali.

Volitve v državni zbor so tedaj dovršene, pa ne povsod brezpogojno. Ker je pogojno volil kranjski zbor, zato ni volila nemška manjšina. Razen tega je ljubljanski zbor spet odobril vse tiste postavbe, ki so že večkrat marširale na Dunaj, da bi dobile najviše potrjenje, pa ga še niso do zdaj. — Po odgovoru, ki ga je ob sklepu štajerskega deželnega zbora vladni zastopnik dajal na dr. Vošnjakovo prašanje (interpelacijo) zastran slovenske ravnopravnosti, moraš soditi, da imajo slovenski rodoljubi drugačne oči, nego drugi, kajti ne vidijo, ali nočejo videti samih sprelepih rožic in cvetic, ki nam duhté po šolah in uradih. Pa res, ne bodimo vendar šalobarde, pa verjemimo to, ker se trdi od tako visoke strani, kar mora res biti!

Francosko - pruska vojska. Bodi si notranje zadeve, bodi si druge prigodbe po zunanjem svetu, vse ostaja v senci poleg silovitih dogodb, ki se vrše na severni strani francoske dežele. Že zadnjič smo naznanjali, kako zmagovita je pruska armada, da jej vse po sreči izide, Francozom pa da se godi čedalje slabše. Med tem pa so se reči še veliko drugač zasukale; brž ko ne, da tolicege vspeha še Prusi sami niso upali pred malo tedni, ko se je boj pričenal. Toliko pa je res, da je na nemški strani po številu mnogo več vojakov, kot na francoski, pa kaj bi ne, saj Prusi niso sami, ampak z njimi so združeni nemški zavezniki. Nemci priznavajo, da so se Francozi hlabro borili, ali zmaga njim ni bila mogoča zoper premožico nasprotnikov.

Zdaj pa na kratko, kaj se je zgđilo. Zadnjič smo govorili o bitvi pri Mecu. Tam okrog se je še dalje sukala vojska. Mnogo so se zopet bojevali zadnje dni preteklega mesca, prve dni septembra pa je bil zaporedoma silen ogenj. V tem času je francoski maršal Mak Mahon hotel združiti se z Bazénom, ki je s svojimi vojniki zajet v Mecu. Ali Mahonovo prizadevanje je bilo zastoj, pri tej priliki so nemške armade pri mestu Sedan tako premogle francosko, da si ni mogla več pomagati. Tako je prišlo, da se je cela ta francoska vojna popolnoma vdala Prusom, na milost in nemilost, kakor pravijo. Prvi pa, ki se je izročil pruskemu kralju, bil je, kaj menite kdo? — **Cesar Napoleon!** — Sic transit gloria mundi: tako preide svetna slava. Tisti Napoleon, ki je več let zvonec nosil med evropskimi vladarji, ki je novega leta dan 1859 mogočno naznanil avstrijskemu poslancu v Parizu, kaj se ima spomladi zgoditi, tisti Napoleon, kteremu je pred štirimi leti avstrijski cesar v tiski izročil Venecijo, itd., danes je vjetnik pruskega kralja. Med tem, ko je bila njegova vojna primorana odstraniti orožje in so se ravno pogajali zarad tega s kraljem Viljemom, prinesel je nekdo listič od Napoleona, v katerem pravi: „Ker mi ni bilo dano v boji umreti, polagam svoj meč pred noge vašega veličastva“. S tem naznanilom se je Napoleon kralju podvrigel; pa na ravnost je povedal, da se podvrže le sam, vse drugo prepušča vladí v Parizu. S tem je, kakor se trdi, hotel oprostiti se odgovornosti zastran vojne. Francoska postava namreč s smrtjo žuga poveljniku, ki bi se s svojo vojno vred sovražniku vdal. Napoleon tedaj noče imeti odgovornosti zarad tega, da se je morala tudi vojna vdati. Silovitost te dogodbe je tolika, da je na prvi hip Evropa kar strmela. Treba pa bo več dni, predno se vse na tanko razjasni, kakor se je godilo pri Sedanu. Še tisti dan, ko se je vdal, sešel se je Napoleon s pruskim kraljem. Le-ta mu je za prebivališče dal grad Wilhelmshöhe (Viljemova višava) pri Kaselu. Ko je Napoleon prišel pred kralja, bil je potr, pa vendar se je vrlo obnašal in je bil vdan. Tako sporoča kralj kraljici v Berlin! — Ne morete si misliti, koliko radosti in neizrečeno veselega krika dela to po Nemškem, posebno pa v Berlinu. Veselih svečanosti ni konca ne kraja. Razsvetljena mesta, godba, petje, strel itd. doní sijajni zmagi na slavo. Kaj bi ne. Na novo je 80.000 vjetih Francozov, cela vojna, koliko pa še drugega plena.*)

Ne sme pa se pozabiti, da sredi tolicege presilnega veselja se preliva tisoč in tisoč britkih solzá, tudi na Nemškem, ker martvih in ranjenih je brez števila, in marsiktera žena z otroci vred ne bo več videla moža očeta, in take izgube so zadele vse

*) Med tem so, kakor se poroča, tudi tirolski poslanci prisegli in se je zbor pričel.

*) Da Nemci, v nemar pušćaje pruske kraljeve zadeve, čutijo kot en narod in se veselé sreče svojih rojakov, to je popolnoma naravno, mi jim radost iz srca privošćimo in bi se sami silno veselili, ko bi n. pr. naši bratje Srbi Turka ali koga drugega tako naklestili. Zastran državnih razmér pa menimo, da mora tudi v tacih okolnostih biti neka spodobnost. Da Prusi in Bavarci, ki se sami bojujejo, razsvetlujejo, to je naravno. Radi pa bi vedeli, kaj ima Celovec opraviti pri tem? Na večer namreč, ko je bil Napoleon vjet, imela bi biti svečava po mestu,

stanove. — Poglejmo pa tudi na Francosko. Ni še vse znano, kako so tam, posebno v Parizu, sprejeli te novice. Prihajale bojo važne vesti. Do zdaj vendar že toliko vemo, da je oklicana — **republika t. j. ljudovlada**. Možje, ki so do zdaj imeli oblast v rokah, vodili so ljudstvo za nos, dokler se je dalo. Ali dalje ni bilo mogoče prikrivati velikansko nesrečo, ki je zadela Francosko. Lahko si je torej misliti, kako silno je Parizane poparila novica od Sedana! V postavodajalnem zboru je bila večina še zmerom nekoliko dozdanji oblasti vdana. Ko pa je bilo znano, kaj se je zgodilo, zahtevalo je ljudstvo samo s tako silo od zbora ljudovlado, da ni bilo mogoče dalje upirati se. Izreklo se je, da Napoleon s svojo rodbino vred na Francoskem izgubi vse ustavne pravice. Odstavljen je torej on in njegov rod. Žena njegova, cesarica Evgenija, bila je še v Parizu, ko se je vse to vršilo. Med tem pa je že odrinila proti Belgiji in menda pojde za Napoleonom.

Sedanja vlada v Parizu je deset mož, večidel izvoljenih iz prejšnjega zbora; na čelu pa je general Trochu. Važne novice bodo še te dni prihajale k nam od zahoda. Prusi menda urno korakajo proti Parizu. Sicer nova Francoska vlada dela, kakor bi se še pripravljali na brambo v Parizu, ali težko bojo kaj opravili po tako strašnih izgubah in silnih udarcih. Danes menda pa se tudi še ne vé, s kom bo Prus mir sklepal, ali z Napoleonom, ali z novo vlado. Zastran Alzacije in Lotaringije pa menda je odločeno, da vzame. Težko da bi se menil za druge oblasti. — Tako žalosten konec je, vsaj kakor se zdaj kaže, vzelo Napoleonovo veličastje. Nostradamus, zvezdoznane, je to prerokoval, in na tanko se je spopolnilo. In tako je tistim, ki so ne zavoljo Napoleona, ampak iz družih tehtnih vzrokov srečo želeli Francozom, menda tudi zadnja iskra upanja po vodi splavala, če se čudoma kaj ne spremeni.

Razne novice.

Najnovejši telegrami. Zgoraj omenjenim prigodbam moramo dostaviti, kar nam je došlo novic do danes (7. sept.) zvečer. Prvo sporočilo je, da so prijeli in zaprli francosko cesarico Evgenijo na zahodnem kolodvoru, ko je bila namenjena potegniti iz Pariza. Kaj namérjajo z njo, ni še znano do zdaj. — Trdnjava Štrasburg se je Prusom vdala (kapitulirala). — Laški kralj Viktor Emanuel se je odpovedal vladarstvu in je oklicana republika. Po pravici pa se smé dostavljati: Ta je bôsa. Bolj resnična vtegne biti druga vest, da je vojaštvo tega kralja prestopilo mejo cerkvene države in da zdaj hoče pogoltniti Rim. — Jules Favre, član sedanje francoske vlade je moško izrekel, da se Francoska hoče braniti, dokler ne pade zadnji mož. Mir s Prusi sklenejo, ako se le-ti umaknejo nazaj na Nemško in naredé republiko. Od svoje zemlje nič ne odstopijo Francozi. — Gotovo pogumen govor, ki bo pa malo veljal, posebno kar tiče zahtevanja nemške republike. Koliko časa bojo neki Francozi svojo imeli? Saj še nihče ne vé, kaj Viljem z Napoleonom namerja. — Francoski poslanci so iz Londona, Dunaja in Petrograda poklicani domú.

Dr. Tomanov pogreb. Davno ali morda še nikoli ni Slovenija imela tako veličastne žalostne slovesnosti, kakor je bil pogreb dr. L. Tomana. Vsi narodni zavodi, ne le

pravijo da z županovim dovoljenjem. Kar ni res. In res je na velikem trgu vihrala velika zastava, in na treh ali štirih hišah so posamno luči brlele po oknih. Veselilo nas je, da je bila ogromna večina ljudstva bolj pametna, nego tisti možje, ki so hoteli svetiti. Kako bi ti možje vpili „hochverrat“, ko bi n. pr. Rus namahal Prusa, pa bi mi avstrijski Slovani take reči počenjali. S tem smo hoteli le to izreči: bodi vsem enaka pravica! — Vr.

ljubljski, ampak tudi iz drugih mest, vdeležili so se sprevoda v Ljubljani, in vso pot do Kamne gorice se je dostojna čast skazovala iskrenemu domorođcu. Brez števila krasnih vencev s prelubeznjivimi napisi je bilo položenih na rako, dva sta ga spremila v grob, drugi so ostali na vrhu. Med venci na grobu je eden imel napis, ki je na Prešérnovem spominku: „Ena se tebi je želja spopolnila, v zemlji domači da truplo leži!“ Ta veneč so mu poklonile domorodkinje iz Ljubljane. Kako zelo žaluje narod po blagem pokojniku, kako živo čuti veliko izgubo, kažejo dopisi, ki od raznih slovenskih strani dohajajo v „Novice“. Blag mu in večen spomin!

Kurzi na Dunaji 7. septembra 1870.

5% metalike . 55 gld. 50 kr. Nadavek na srebro 123 gld. 60 kr.
Národno posojilo 65 „ 25 „ Čekini 5 „ 92

Dopisovalnica.

Gozdi: Že spet mi nisi dal mirú, in zdaj sam hočeš imeti javni odgovor. Naj bo še zdaj, potem nič več. „Povej“, pišeš, „zakaj so nekteri jeli pisati „bog“, z malo črko v začetku? Ali niso to brezbožniki?“ — Zakaj so tako začeli, tega ne vem, poprašaj drugie. Tvoj srd je morda pravičen, gotovo krivična pa sodba, da so zbog tega materijalisti! Nikar tako naglo, lej ga no! Znano je o starodavnem Aristotelu, da je, čeravno pagan, vselej z jako velikim spoštovanjem govoril o božanstvu in to priporočal drugim. Žal mi je, da nimam njegovih knjig pri rokah, da bi videl, kako je pisal božje imé. Pobožen in učen slovenski rodoljub, ki je že silno veliko spisal, ne piše samo iména, ampak tudi prilog z veliko črko. In res, če se celó cigansko lastno imé piše z veliko črko, ali se ne spodobi to imenu najvišjega bitja? Saj s krščanskega stališča se „Bog“ vendar mora prištevati lastnim imenom. Sicer pa ménim, kdor ne bo imel drugega greha, pojde gorák v nebesa. Čuj: Martin v svoji knjigi citira sv. Janeza rekoč: *Θεός ἦν ὁ λόγος*. Če ni stavec naredil napake, pisal je škof Martin *Θεός* z malo črko, morda celó tudi sv. Janez. Ali boš zato tema dvema odrekal spoštovanje do Bogá? To, ljubi moj! je tedaj jako nebistvena reč. Potemtakem bi Francozje morali še veliko bolj Boga spoštovati, kot drugi narode, ker oni ga večidel vičejo rekoč: Oče naš, kateri ste v nebesih, posvečeno bodi vaše imé itd., mi pa bi bili silni zagovédneži, ker ga tičemo. Toliko o tem. Prosim pa, ne rini mé več s tacimi rečmi v sršénovo gnjezdo! — Do tû sem ti „ultramontaní“, ker nisi hotel drugač, zdaj čem pa še enkrat „gramatiko gosti“, ker imaš od zadnjik premaló. Zabavljáš, ker se nekteri tolikanj strogo držé Levstikove slovnice, po kateri pa se njen pisatelj sam ne ravna. Prvič: to ni popolnoma res, pa vem, kaj si hotel reči; drugič: pustiva reči, ki naju ne brigajo. Dalje rentaci, da so že tako blagolglasno in mehko slovensčino jeli mehkužiti z vtikanjem nepotrebnih samoglasnikov. V tem sva si zeló enacih misli. Pa pustiva tudi to, saj so se že drugi jezili in pisarili, pa „zvon“ le ni nehal zvoniti in morda tudi ne bo. „Besednik“ pa celó ni poklican in izvoljen, da bi koga spreobračal, še manj, da bi zabavljál. Ali ti nisi em djál: kolikor pisateljev, toliko glav in posebnosti. Poskušajmo vse; kar je dobro in pravo, tega se poprimimo. Morebiti pridemo po tej poti tako daleč, da malemu slov. narodíču posije solnce edinosti v knjižnem jeziku. Da zdaj ne more biti vse po enem kopitu, ker se jezik vedno še pili in mika, to je res. Ravno tako resnično in žalostno pa je tudi, da se nam v pisavi čisto brez potrebe svojeglavno šopiri vseslovenska lastnost — nesloga, in to zaradi reči, ki nimajo nikacega upliva na slovstveno vrednost in notranjo ceno. Dozdeva se mi, da z marsičem je taka, kakor z novo šego v obleki, letos širok rokav, lani ozke hlače. Ali midva, ljubi Gozda! ne bova ničesa spremenila, zato pustiva „niti“, „nego“, „ka“ in „kajti“, pustiva „a“ in „baš“, pustiva „ej“ pri ženskih prilogah in dajva „ru“, kar je njegovega, dokler se trdi, da njegov je — glas. Iz tacih in enacih stvari res še ne izvira jeziku lepota, ali nikakor mu je tudi ne jemlje, ako je sicer v njem. Zatorej ne vznemirjaj se tolikanj. Kedar bojo vsi edini, bodeva midva prva in rada med njimi. Pa predaleč sem zašel; daravno bi ti rad še veliko povedal, vendar ne morem. Naj ti zadostuje! Sicer pa še enkrat: Ne bežaj me več v sršénovo gnjezdo!